

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการใช้ทรัพยากรและบริการห้องสมุดของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) ประมวลความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของบัณฑิตศึกษา ในการปรับปรุงทรัพยากรและบริการ ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 468 คน ที่ศึกษาในคณะต่าง ๆ รวม 10 คณะ ทั้งที่เรียนภาคปกติ และภาคพิเศษเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2535 การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามและการค้นคว้าเอกสารเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ทั้งนี้ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 382 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.6 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด สมมติฐานที่ตั้งไว้คือ นักศึกษากลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เข้าใช้สำนักหอสมุดมากกว่านักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และนักศึกษาที่เรียนภาคปกติ เข้าใช้สำนักหอสมุดมากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ spss/pc⁺ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ฐานนิยม และสถิติทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพการใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการใช้ห้องสมุดมากถึงร้อยละ 93.7 ทำให้นักศึกษาใน 2 กลุ่มสาขาวิชาคือ (1) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และ (2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เข้าใช้สำนักหอสมุดในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การแบ่งกลุ่มสาขาวิชาไม่ได้เป็นข้อจำกัดในการใช้สำนักหอสมุด ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และการวิจัยยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่เรียนภาคปกติเข้าใช้สำนักหอสมุดมากกว่านักศึกษาที่เรียนภาคพิเศษจริง ที่ระดับนัยสำคัญ .001 ทั้งนี้เพราะนักศึกษาที่เรียนภาคปกติมีเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเมื่อเปรียบเทียบการใช้ห้องสมุดแล้ว ปรากฏว่า นักศึกษาใช้ห้องสมุดคณะมากกว่าสำนักหอสมุดเนื่องจากการ

เดินทางสะดวก ใกล้ที่เรียน และห้องสมุดคณะมีหนังสือประกอบการค้นคว้าที่ตรงกับหลักสูตรมากกว่า อย่างไรก็ตาม นักศึกษาทุกสาขาวิชาเข้าใช้สำนักหอสมุดเพื่อค้นหาเอกสารประกอบการเขียนรายงานและวิทยานิพนธ์มากที่สุด โดยเฉพาะแล้วนักศึกษาเข้าใช้สำนักหอสมุดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ในวันจันทร์-วันศุกร์ ระหว่างเวลา 08.00-17.00 น. ส่วนวิธีการค้นหาสิ่งพิมพ์ที่ต้องการนั้น นักศึกษาใช้บัตรรายการเป็นเครื่องช่วยค้นมากที่สุด และในขณะเดียวกัน นักศึกษาก็มีความสามารถในการใช้บัตรรายการ มากกว่าเครื่องช่วยค้นประเภทอื่น ๆ ด้วย เมื่อมีปัญหาในการใช้ห้องสมุด นักศึกษาได้แก้ปัญหาโดยการถามบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมากที่สุดเช่นกัน นอกจากนี้ นักศึกษายังเห็นด้วยหากสำนักหอสมุดจะเรียกเก็บเงินค่าบริการบางประเภท เช่น บริการแปลเอกสาร บริการค้นข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนในด้านการใช้ทรัพยากรห้องสมุดนั้น นักศึกษาใช้หนังสือตำราภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาใช้วิทยานิพนธ์ สำหรับการใช้อวารสาร นักศึกษาใช้อวารสารภาษาไทยมากกว่าวารสารภาษาต่างประเทศ และใช้เทปดัดลบมากกว่าใส่ดักคั่นวัสดุประเภทอื่น ๆ ในด้านการใช้บริการของสำนักหอสมุดปรากฏว่า นักศึกษาใช้บริการให้ยืม-รับคืนหนังสือมากที่สุด

ปัญหาการใช้ทรัพยากรและบริการห้องสมุด ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างนักศึกษามอบมากที่สุดในการใช้ทรัพยากรประเภทหนังสือคือ สำนักหอสมุดมีวิทยานิพนธ์ของสถาบันอื่นน้อย ไม่พอใช้ ปัญหาที่พบมากที่สุดในการใช้อวารสารคือ อวารสารที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด และปัญหาด้านใส่ดักคั่นวัสดุที่พบคือ ไม่ทราบวิธีค้นหาข้อมูลจากใส่ดักคั่นวัสดุ ส่วนปัญหาในการใช้บริการที่พบมากที่สุดคือ สำนักหอสมุดไม่ให้ยืมวิทยานิพนธ์ออกนอกห้องสมุด

ความต้องการให้สำนักหอสมุดปรับปรุงทรัพยากรและบริการห้องสมุด นักศึกษาในหัตถศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการให้สำนักหอสมุดเพิ่มเติมทรัพยากรประเภทหนังสือมากที่สุด รองลงมาคือวารสารและใส่ดักคั่นวัสดุ ตามลำดับ โดยประเภทของหนังสือต้องการให้เพิ่มเติมวิทยานิพนธ์มากที่สุด ส่วนวารสารให้เพิ่มวารสารภาษาต่างประเทศ และใส่ดักคั่นวัสดุให้เพิ่มเติมเทปดัดลบ สำหรับความต้องการให้สำนักหอสมุดปรับปรุงบริการนั้น นักศึกษาต้องการให้ปรับปรุงบริการถ่ายเอกสารมากที่สุด

ผลจากการศึกษานี้ นำไปสู่ข้อเสนอแนะที่สำคัญสี่ประการสำหรับสำนักหอสมุดในการวางแผนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน ดังนี้ (1) การกำหนดนโยบายในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดในระดับบัณฑิตศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นที่สำนักหอสมุดและห้องสมุดคณะจะต้องพิจารณา ร่วมกัน (2) การเปิดหลักสูตรใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษา สำนักหอสมุดควรมีส่วนร่วมเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรห้องสมุด (3) ควรมีการปรับปรุงระเบียบการใช้ห้องสมุดเกี่ยวกับการยืมสิ่งพิมพ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (4) การให้บริการสารนิเทศเชิงพาณิชย์ เช่นบริการสืบค้นสารนิเทศด้วยคอมพิวเตอร์จากฐานข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นสิ่งที่ควรดำเนินการอย่างจริงจัง และควรมีการประชาสัมพันธ์บริการเหล่านั้นอย่างกว้างขวางด้วย.

Abstract

The purposes of the study are: 1) to examine the use of the library resources and information service of graduate students at the Central Library, Chiang Mai University (CMU). 2) to collect the opinions, problems and needs of the graduate students in using the library to improve the library resources and information service of the Central Library. The study sample consists of 486 full-time and part-time students from 10 CMU faculties. Data was collected using a questionnaire during the second semester, 1992. Three hundred and eighty-two questionnaires or 81.6 percent were returned. The hypotheses are:

1. Graduate students from the Social Sciences and Science and Technology spend more time in the Central Library than graduate students from the Health Sciences.

2. Full-time graduate students spend more time in the Central Library than part-time graduate students.

SPSS was used to analyze data. Percentage, frequency, mode, and chi-square are computed.

The results of the study are:

1. Use of the Library

Use of the library is rated as "important" by 93.7 % of the graduate students in the sample.

1) When the sample is divided into two groups: 1) graduate students in Social Sciences and Science and Technology and 2) graduate students in the Health Sciences, there is no significant difference in the rate of use of the Central Library between the two groups. This means that the field of study does not effect the rate of use of the Central Library by the graduate students.

2) There is a significant difference between the full-time graduate students and the part-time graduate students in using the library at the .001 level. Full-time graduate students spend more time at the university because they come to class almost everyday, and they have more free time between classes than part-time graduate students.

3) Graduate students use the faculty library in their respective field more than the Central Library. The reason is that generally the faculty library is close to their classrooms and there is less travelling involved in using the faculty library. Furthermore, there are more specialized materials available in their faculty library.

4) Most of the time spent by graduate students in the Central Library is used for studying and writing reports and theses. On average, most students visit the Central Library 2-3 times a week between 8 am - 5 pm from Monday thru Friday. Most use the card catalogs to search for printed material. They are more successful in using the card catalogs than other bibliographic tools in searching for needed materials. Most ask the librarians and other library staff members for assistance when

they cannot find what they are looking for. Students are willing to pay service charges for special services such as translation, computerized searching service, etc. In using library resources, most students use Thai language text books and theses. The graduate students use Thai journals more frequently than foreign journals. When using audio-visual materials they use cassette tapes more frequently than other audio-visual formats. Of all services provided by the Central Library, students use the circulation service the most.

2. Problems in using library resources and services

The problems identified by respondents in the sample group regarding their use of library resources and library services are:

- 1) There are too few theses from other institutions available in the Central Library.
- 2) The needed journals are not owned by the library.
- 3) They do not know how to search effectively for needed information located in audio-visual materials.
- 4) Students are not permitted to check out theses from the Central Library.

3. Needed improvements in Central Library resources and services

The sample group of graduate students identified the need for more library materials in several formats. In order of importance there are book, journal, and audio-visual formats, respectively. Regarding books, students cited the need for increased access to theses. For journals, students cited the need for increased

access to foreign journals, and for audio-visual materials, students desire more materials in cassette tape format. Regarding the general improvement of Central Library services, most students identified the need for improvement in the photocopy machine service.

Recommendations

1. The Central Library and the faculty libraries have to work together to form a policy for the acquisition of library resources in support of graduate level studies.
2. The Central Library should play a role in providing the library resources for new graduate programs.
3. There should be a new way in circulating the printed material to graduate students.
4. There should be a fee for certain specialized services such as computerized searching service from the data bases both in and outside Thailand. Information about the availability of this specialized fee-based information service should be widely disseminated.